

อำนาจทนาย อำนาจที่ควรระวัง

คุณหลวง*

□ □
ประชาชนที่จำต้องดำเนินคดีในศาล จะดำเนิน
กระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ด้วยตนเองได้หรือไม่
□ □

* นักนิติศาสตร์รับเชิญ

คาตอบ ก็คือ ตามกฎหมายย่อมดำเนินการเองได้ ทั้งนี้จะในฐานะเป็นโจทก์ หรือเป็นจำเลยก็ตาม แต่ปัญหากฎหมายเป็นปัญหาที่ยุ้งยากและซับซ้อน ถ้าไม่มีนักกฎหมายคอยช่วยเหลืออาจเป็นเหตุให้พลั้งพลั่ว ถึงกับแพ้ความได้ประชาชน ผู้มีบรรลภคดีในศาลจึงนิยมแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินคดีในศาลแทน

การแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินคดีแทนนั้นไม่ยาก เพียงแต่กรอกข้อความลงในแบบพิมพ์ของศาล ลงลายมือชื่อทนายและตัวความแล้วยื่นต่อศาลรวมไว้ในสำนวนความ เท่านั้น ก็สมบูรณ์แล้ว

เมื่อได้ยื่นใบแต่งตั้งทนาย ต่อศาลไว้ในคดีใดแล้ว ทนายความก็มีอำนาจว่าความ และดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ แทนตัวความ ได้ตามที่เห็นสมควรในคดีนั้น ส่วนคดีอื่น ๆ ที่ตัวความ ไม่ได้แต่งตั้งให้เป็นทนายความเพื่อดำเนินคดีแทน ทนายความผู้นั้นก็ไม่มีอำนาจว่าความ หรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ แทนตัวความนั้นได้ สรุปก็คือ เมื่อตัวความแต่งตั้งทนายความเข้าไปในคดีใดทนายความก็มีอำนาจทำการแทนตัวความในศาลได้เฉพาะในคดีนั้น

ส่วนขอบเขตอำนาจของทนายความ มีอยู่อย่างไรนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 62 บัญญัติว่า “ทนายความซึ่งคู่ความได้แต่งตั้งนั้น มีอำนาจว่าความและดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ แทนคู่ความ ได้ตามที่เห็นสมควรเพื่อรักษาผลประโยชน์ของคู่ความนั้น แต่ถ้ากระบวนการพิจารณาใดเป็นไปในทางจำหน่ายสิทธิของคู่ความ เช่น การยอมรับตามที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเรียกร้อง การถอนฟ้อง การประนีประนอมยอมความ การสละสิทธิ หรือใช้สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกา หรือในการขอให้พิจารณาคดีใหม่ ทนายความไม่มีอำนาจที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาเช่นว่านี้ได้ โดยมีได้รับอำนาจจากตัวความโดยชัดแจ้ง ฯลฯ”

ตามบทมาตรานี้ แสดงว่า ทนายความที่คู่ความแต่งตั้งไว้แล้ว มีอำนาจดังนี้

1. ว่าความ เช่น นำตัวโจทก์ หรือ จำเลย ซึ่งเป็นตัวความ และพยานไปศาลแล้วนำเข้าเบิกความเป็นพยาน ตลอดจนยื่นส่งเอกสาร หรือวัตถุพยานต่อศาลเป็นหลักฐาน หรือทำการชักค้ำพยานของฝ่ายตรงข้าม เป็นต้น

2. ดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ แทนคู่ความตามที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์ของคู่ความ เช่น เตรียมคำฟ้อง หรือคำให้การไปยื่นต่อศาล ยื่นคำร้องขอให้ศาลชี้ขาดหรือมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของคู่ความฝ่ายตน ขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานบุคคล หรือออกคำสั่งเรียกเอกสารมาเป็นหลักฐาน ขอคุ้มครองประโยชน์ของคู่ความฝ่ายตนในระหว่างพิจารณาขอเลื่อนคดีของฝ่ายตน หรือแถลงคัดค้านการขอเลื่อนคดีของอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

ส่วนกระบวนการพิจารณาที่เป็นไปในทางจำหน่ายสิทธิของคู่ความ เช่น การยอมรับตามที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเรียกร้อง การถอนฟ้อง การประนีประนอมยอมความ เป็นต้น นั้น ทนายความจะทำได้ต่อเมื่อได้รับอำนาจจากตัวความโดยชัดแจ้ง

ที่จะถือว่า ชัดแจ้งได้ก็คือต้องระบุลงไว้ในใบแต่งตั้งทนายอย่างชัดเจน นั้นเอง ตัวอย่างเช่น นายแดง ถูกนายดำ ฟ้องขอให้ชำระหนี้ เป็นเงิน 50,000 บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ย นายแดงแต่งตั้งนายขาวเป็นทนายความผู้คดี โดยไม่ได้ระบุใบใบแต่งตั้งทนายว่า ให้นายขาวทนายความมีอำนาจในการประนีประนอมยอมความ ดังนี้ นายขาวทนายของนายแดงย่อมมีอำนาจยื่นคำให้การ และว่าความแก้ต่างนายแดงได้ แต่จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความ เพื่อประโยชน์ของนายแดงไม่ได้ เช่น จะยอมความกับฝ่ายนายดำ โจทก์ ว่า นายแดง จำเลยยอมใช้หนี้โจทก์เฉพาะต้นเงิน 50,000 บาท โดยผ่อนชำระเป็นรายเดือน ๆ ละ 5,000 บาท ดังนี้ไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่โจทก์ก็ตกลงด้วยแล้ว ถ้าจะให้นายขาวยอมความแทนได้ ต้องระบุไว้ในใบแต่งตั้งทนายให้ชัดเจน

สรุปแล้ว การที่ทนายความจะทำการในศาล

ในทางจำหน่ายสิทธิของคู่ความของตนจะต้องดูว่า ทั้งฝ่ายตนและฝ่ายตรงข้ามมีอำนาจที่จะทำได้หรือไม่ ประกอบด้วย

อนึ่ง การที่ฝ่ายจำเลยได้ตกลงชำระหนี้ให้โจทก์ จะเป็นการผ่อนชำระ หรือชำระครั้งเดียวครบจำนวน ก็ตาม ถ้าฝ่ายโจทก์ มีตัวโจทก์เองเป็นผู้รับเงิน และออกใบเสร็จก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าฝ่ายโจทก์ ใช้ทนายความเป็นผู้รับเงินและออกใบเสร็จแทน ก็อาจมีปัญหาขึ้นได้ เพราะทนายความของโจทก์ อาจไม่ได้รับมอบอำนาจจากโจทก์ ให้รับเงินแทนก็ได้ คู่ความที่มีความประสงค์จะชำระหนี้ผ่านทางทนายความของอีกฝ่ายหนึ่ง จึงต้องใช้ความรอบคอบให้มาก เช่น ขอให้ทนายความผู้ที่รับเงินแทนตัวความยื่นหนังสือมอบอำนาจของตัวความต่อศาลไว้เป็นหลักฐาน หรือนำหนังสือมอบอำนาจมาให้ฝ่ายลูกหนี้ที่จะชำระเงินยึดถือไว้ก่อน เป็นต้น หากไม่แล้วอาจจะต้องเสียใจในภายหลัง เพราะทนายความที่รับชำระหนี้ไว้แทนตัวความ อาจตายลงอย่างกะทันหันและคู่ความที่ทนายความรับชำระหนี้ไว้แทนก็อาจอ้างว่า ไม่เคยมอบอำนาจให้ทนายความผู้นั้นรับชำระหนี้แทน และไม่เคยได้รับชำระเงินจากทนายความผู้นั้นเลย ดังนี้ก็ได้

นอกจากนี้ การที่ทนายความกระทำการนอกศาลนั้น คู่ความที่เกี่ยวข้อง ต้องระมัดระวังให้ดี ต้องปรากฏชัดเจนนว่า ทนายความได้รับมอบอำนาจจากตัวความมาแล้วจริง ๆ จึงจะควรเข้าไปเกี่ยวข้องเพื่อทำความตกลงให้เกิดความผูกพันตามกฎหมายได้

มีคดีเรื่องหนึ่ง โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากห้องพิพาท แล้วตกลงประนีประนอมยอมความกันว่า จำเลยและบริวารจะออกจากห้องพิพาท ภายในวันที่ 31 กรกฎาคม 2526 และถ้าจำเลยและบริวารออกจากห้องพิพาทไปภายในกำหนดดังกล่าว โจทก์ก็จะให้ค่าชดเชยแก่จำเลยเป็นเงิน 40,000 บาท ต่อมาทนายโจทก์ได้ตกลงกับทนายจำเลยนอกศาล อนุญาตให้ฝ่ายจำเลยเลื่อนการส่งมอบห้องพิพาทให้โจทก์ไป เป็นวันที่ 13

สิงหาคม 2526 โดยตัวโจทก์ไม่ได้ร่วมตกลงด้วย หลังจากนั้นจำเลยขอรับเงินค่าชดเชยจำนวน 40,000 บาทจากโจทก์ แต่โจทก์ไม่ยอมชำระอ้างว่า จำเลยออกจากห้องพิพาทช้าเกินกำหนดไป 13 วัน ดังนี้ ศาลชั้นต้นตัดสินว่า ทนายโจทก์กับทนายจำเลยได้ตกลงกันยอมผ่อนผันให้จำเลยเลื่อนการส่งมอบห้องพิพาทออกไปแล้ว จะถือว่าจำเลยผิดสัญญาหรือไม่ได้ ให้โจทก์ชำระเงินจำนวน 40,000 บาทแก่จำเลย ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า จำเลยเป็นฝ่ายผิดสัญญา พิพากษากลับ จำเลยฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ทนายความที่คู่ความแต่งตั้งนั้นมีอำนาจว่าความ และดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ แทนคู่ความตามที่เห็นสมควรเพื่อรักษาผลประโยชน์ของคู่ความ แต่ถ้าจะดำเนินกระบวนการพิจารณาใดไป ในทางจำหน่ายสิทธิของคู่ความจะต้องระบุไว้ชัดแจ้งในใบแต่งตั้งทนายของคู่ความนั้น กรณีเรื่องนี้แม้ทนายจำเลยจะได้รับอนุญาตจากทนายโจทก์ ให้เลื่อนการส่งมอบห้องพิพาทไปในวันที่ 13 สิงหาคม 2526 ก็ตาม แต่เป็นการกระทำกันนอกศาล มิใช่การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล ทั้งโจทก์มิได้รู้เห็นยินยอมด้วย จึงเป็นเรื่องนอกเหนืออำนาจที่ทนายโจทก์จะกระทำได้ ย่อมไม่มีผลผูกพันโจทก์ เมื่อจำเลยมิได้ออกจากห้องพิพาทตามที่ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันไว้ จำเลยจึงเป็นฝ่ายผิดสัญญา ไม่มีสิทธิเรียกร้องเงินค่าชดเชย จำนวน 40,000 บาท จากโจทก์

ในที่สุดศาลฎีกาพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1099/2531 ระหว่าง นางเพชรเตียง หาญสงคราม กับพวก โจทก์ นายชาติชาย ชุ่มมหาวงศ์ จำเลย)

ท่านผู้อ่าน คงจะมองเห็นแล้วว่า ในทางคดีความนั้น การทำสัญญา หรือข้อตกลงหรือการชำระหนี้ ก็ตาม ทำกับตัวความโดยตรง เป็นดีที่สุด ถ้าจะทำกับทนายความของเขาต้องใช้ความระมัดระวังให้มาก ๆ มิฉะนั้น อาจเกิดปัญหายุ่งยากขึ้นได้